עין משפט נר מצוה

קנה א מיי׳ פ״ב מהל׳ אישות הלכה יח סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קכב סעיף י וסימן קנה סעיף יד:

קנו ב מיי׳ פ״ג מהל׳ עבדים הל׳ יד:

קנז ג ד ה ו ז מיי׳ שם הלכה טו סמג עשין סד:

קנח ח מיי׳ שם הל׳ יד:

קנט ט מיי׳ שם פ״ב הלכה ל סמג עשין פב:

תורה אור השלם

1. והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך: ויקרא כה מו

2. כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך: דברים טו יב

3. וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: דברים טו יג

4. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם: שמות כא ב

לעזי רש״י

ויירוא״ה. יכלת.

מוסף רש״י

והא אלו קתני. דמסמע דוקא (תוספות יד:). והתנחלתם אותם. עבדים כנעניים (כתובות מג:). זכות בתו. זכות שיתכה לו תורה בבתו (שם). לו ולא לבעל חובו. לו לאדון מחויב להבנות הענקן לבעל חובו ומשום דס״ל בעלמא כרבי נתן דאמר השה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מולאין מזה ונתמנן לזה מלטורף למשועבד הענקה מהאי דינא (לעיל מז:).

תוס׳ ר״י הזקן

שכר בטלה. כשהגבהת מצאתה. דליתיה לאב. שלא הספיק לגבות עד שמת. שילחוה. דכתיב וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם. [בורח] השלמה [בעי]. שישלים כמה שברח ונתבטל.

טז: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

והא ארבעה קתני. נראה דדייק מהא דקתני ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן דמשמע דנחית לפרושי כולהו ואיכא למימר דדייק מדקתני ארבעה מעניקים להן דהא אמר בפ״ב דסוטה (דף מז.) תנא ושייר תנא״ג דתנא מנייתא נמי הא דאמרינן בג׳ מקומות [a] הלכה עוקרת את המקרא [b]: **מה** לסימנין שכן נשתנה הגוף. ואם תאמר מכלל [c] הני איכא למידק ק״ו [d] ומה סימנין שאע״פ שנשתנה הגוף אינו מוציאה מרשות אב ואפ״ה מוציאה מרשות אדון מיתה שאע״פ שלא נשתנה הגוף מוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון [e] וא״ל דודאי גבי אדון שייך לומר שינוי הגוף גורם הוצאה משום דאין זה הגוף שקנה [f] אבל גבי אב לא שייך טעם דשינוי הגוף דלעולם הוא אביה אחר השינוי כמו קודם השינוי [g] וא״ת נעשה ק״ו משנים ויובל שאין מוציאין מרשות אב ומוציאין מרשות אדון מיתה אב שמוציאה מרשות אב אינו דין וכו׳ וכ״מ מה לשנים ויובל שכן מוציאין בע״ע במיתת אב וכו׳ סימנין יוכיחו וא״ל דאיכא למפרך מה לסימנין שכן נשתנה הגוף וא״ת תיתי מבייהו דמאי אמרת מה לסימנים שכן נשתנה הגוף שנים ויובל יוכיחו מה לשנים ויובל שכן מוציאין בע״ע סימנין יוכיחו ומזר הדין לא רמי זה כו׳ הלך השור שהכן שמוציאין בעלמא שנים ויובל בע״ע וסימנין נמי מוציאין בעלמא שהרי מוציאין האיש מידי קטנות [h] ומוציאין כאן אף אני אומר כו׳ [i] וא״ל דאיכא למיפרך מה להלך השור שהכן שמוציאין מעבדות תאמר במיתת האב שלא מצינו שמוציאה מעבדות ואע״ג דהיא גופא בעי למילף מ״מ כל כמה דלא יליפינן פירכא היא [j] וא״ת נעשה ק״ו ממיתת אדון שאינה מוציאה מרשות אב שאם מת אדון בעודה קטנה מחזרת לרשות אב עד בגרות ומוציאה מרשות אדון מיתת אב שמוציאה מרשות אב אינו דין וכו׳ וא״ל מה למיתת אדון שכן מוציאה בגרעון תאמר במיתת אב וכו׳: **והתנחלתם** אותם לבניכם אחריכם מבאן שאין אדם מוריש כו׳. הכ״ר יהודה מקורכי״ל הקשה למה לי והתנחלתם שאין מורים זכות בתו לבנו פשיטא דמהיכא נפקא לן (כתובות דף מו:) דמעשה הכת נאב מלאמה [k] ואמה גופה אינו יכול להורים לבנו כדדייק לקמן (דף יח:) דאמה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת וא״ל ה״מ גדולה הוא דנפקא לן מלאמה אבל קטנה לא נפקא מלאמה אלא מסברא דהשתא זכוי מזכין לה וכו׳ [l] ולהכי איצטריך והתנחלתם: אמה

למטה. אם הביאה לפני זמנה אינו סימנין: ה״ג להא מתניתא בפרק יוצא דופן **כן מעט שנים שהביא שתי שערות שומא מבן ט׳ שנים ויום אחד עד ב׳ שנה ויום אחד ועודן בו שומא ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומר סימן בן י״ג שנה ויום אחד דברי הכל סימן מתיב רב ששת ר׳ שמעון אומר ד׳ מעניקים להם ג׳ באיש וג׳ באשה ואי אתה יכול לומר ד׳ באחד** [a] **לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה ואם איתא ניתני נמי מיתת אב וכ״ת ה״נ תני ושייר והא ארבעה קתני וכי תימא תנא דבר שיש לו קצבה קתני ודבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני וכי תימא ה״נ כדרב ספרא והאיכא מיתת אדון דאין** [b] **להם קצבה וקתני מיתת אדון נמי לא קתני ואלא ארבעה מאי ניהו שנים ויובל ויובל של רציעה ואמה העבריה בסימנים ה״נ מסתברא דקתני סיפא אי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה ואם איתא באשה מיהא משכחת לה ארבעה שמע מינה מתיב רב עמרם** [c] **ואלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנים ואם איתא ניתני נמי מיתת אב וכי תימא תנא ושייר** [d] **והא** [e] **אלו קתני וכי תימא דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני וכי תימא ה״נ כדרב ספרא האיכא מיתת אדון דריש לקיש תיובתא והא ריש לקיש ק״ו אמר קל וחומר פריכא היא משום דאיכא למיפרך מה לסימנין שנשתנה הגוף תאמר במיתת אב שכן לא נשתנה הגוף** [f] **תני חדא ענק עבד עברי לעצמו וענק אמה העבריה לעצמה ותניא אידך ענק אמה העבריה ומציאתה לאביה ואין לרבה אלא שכר בטלה בלבד מאי לאו הא דנפקא בסימנים והא דנפקא לה במיתת אב לא אידי ואידי דנפקא לה בסימנין ולא קשיא** [g] **הא דאיתיה לאב הא דליתיה לאב בשלמא ענק אמה העבריה לעצמה** [h] **למעוטי אחין** [i] **דתניא** [j] **והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם** [k] **מכאן שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו אלא ענק ע״ע לעצמו פשיטא אלא למאן אמר רב יוסף** [l] **יו״ד קרת קא חזינא הכא** [m] **אביי אמר הכי אמר רב ששת הא מני תוטאי הוא דתניא תוטאי אומר לו** [n] **ולא לבעל חובו** [o] **גופא אלו מעניקין להן היוצא בשנים וביובל ובמיתת אדון ואמה העבריה בסימנין אבל בורח ויוצא בגרעון כסף אין מעניקים לו** [p] **ר״מ אומר בורח יכול**

מסורת הש״ס

a) נדה מו. ע״ש, ב) [ע״ל לה. ויעכ״ן], ג) [ע׳ תוס׳ יבמות פד: ד״ה אלא לאו ותוס׳ תוספות כט. עד״ה ובל הכוחות ותוס׳ זמחים פד. ד״ה הלן ותוס׳ שבועות לט. ד״ה ואלו נתמרים ותוספות שם מד: ד״ה כל הנכנעין ועי׳ היטב תוס׳ שבת עט: ד״ה חסר אחת], ד) [לקמן מז.], ה) כתובות מג. מ״כ פרשת כהר פרשה ג, ו) פי׳ נתון יוד קרת שם עיר בהיכל דפי׳ קדר תענוגות כג: מ״ר יוסי דמן יוד קרת, ז) [בכתי״ר: מ״ל אביי. בדפוי״ר: אמר אביי. ולפי״ז רק אביי תירץ לקושיא, וכ״ג לפי פירוש הגאון שהובא בנמקה״ם על יו״ד קדים, ועי׳ שנ״ל, ולפנינו ע״פ הרש״ן], ח) [דכריס טו, יד], ט) [לעיל מו ע״א], י) [מסכת עבדים פ״ב. ע״ש], כ) [פפרי פ׳ ראה פיס׳ קמו], ל) [יש להוסיף: מענקין לו. רש״ש], מ) [בדפוי״ר: לה], נ) [ועי׳ תוס׳ יבמות ג: ד״ה למעוטי דמה שרמתמי שם על לדון], ס) [ע״ל מכל מקום. (רש״ש)], ע) [כתובות מז ע״א].

גליון הש״ם

תוס׳ ד״ה והא וכו׳ הלכה עוקרת את המקרא. עיין רש״ש מתיוסיו פרק ז דחולין דף לג ד״ה ומאיר לי ועיין כריתות דף כ ע״ב ברש״י ד״ה מהכי תני מרבעה:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ באחד מהן לפי שאין:

מוסף תוספות

א. כיון דלאו חומרא דכתיבא בתורה היא אלא מסברא בעלמא הוא דפרכינן היא גופא נכנים בק״ו [בלעיל ה. תוס׳ ד״ה שכן פורים]. ב. דהא ק״ו לאו מסימנין אמיתת אדון הוא עיקרו אלא מאב לאדון. רמב״ן. ועי׳ ריטב״א. ג. שנוף אחר הוא. תוס׳ הרא״ש. ד. אבל מיתה שאין כאן שינוי הגוף אע״פ שמרצאה מרשות אב אינו בדין שיוצאה מרשות אדון. שם. וע״ע רמב״ן ורשב״א. ה. מפטור ענשין לחייב ענשין. תוס׳ הרא״ש. ו. מיתת האב שמרצאה בעלמא מרשות אב הוציא כאן מרשות אדון. שם. ז. מירבא כל דהו היא ולא נוכל למילף במה הצד. תוס׳ שנ. ח. מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה. תוס׳ כתובות מג. ד״ה מגיד.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com